

ter veræ, quod sat est, ut nequeat una alteri prudenter praeferriri.

Ob. X. Sententia Probabilis, *qua talis*, non est ab Ecclesia proscripta, sed traditur a piis & doctis viris; ergo &c. 2. Si illa probabilis appareat; non erit ergo scripturæ, ac PP. opposita; ergo &c. Resp. ad I. dist. ant. Non est expresse datum, conc., implicite, neg. Definitum est enim ab Ecclesia, quod non liceat sequi opinionem tenui probabilitate innixam, ex Prop. I. c. præ., sed talis evadit probabilitas, quando ab æquali, aut majori impugnatur; ergo &c. Quod enim ex falsa directe sequitur, falsa merito reputatur ex regula Catani l. 12. de locis theolog. Silentium itaque Ecclesiæ ad inquisitionem veritatis nos monet, non est tamen regula morum, alias opinio junioris ab Ecclesia non proscripta erit morum regula, quod ab Alexand. VII. prop. 27. damnatum est. Ad 2. dist. ant. Non erit explicite, conc. implicite, neg. Quamvis enim neutra opposita appareat scripturæ, ac PP. una tamen appetit alteri opposita, quæ probabiliter PP. & scripturæ est contentanea.

Ob. XI. Quodlibet dubium per *judicium reflexum* induit mortalem certitudinem: neque adest peccandi periculum, nisi forte materialiter, cum ignorantia, sive invincibilis, sive eorum, quæ scire non tenetur, excusat a culpa; ergo &c. Resp. neg. ant. de qua Vide Not. 5. c. 2.

Ob. XII. ab exemplis: utruntur enim opinione probabilis medici, dum desperata valetudine ægro remedium præbent, quod mortem accessit. Idem in belli discrimine præstant duces, juidices, naucta &c. immo ipsi adversarii, qui ex duobus numeris ejusdem valoris alterutrum pro lubitu impendunt; ergo &c. Resp. neg. cons. His enim exemplis probabilismus revertitur. Peccat enim medicus ex Vasquesio, nisi probabilius remedium adhibeat. Vid. Prob. 7. Idem de duce, aliisque dicendum est: qui si in aliquo casu minus probable eligant, id minus prob. erit in se, non in mente operantium, alioquin se gerenter imprudenter. Unde si periculum videant, vitabunt, si malum utrinque, deterius fugient, si minus, agent quod lubet. Atque ita, si utraque opinio sit legi uniformis, elige quod vis: si vero altera legi aduersetur, hanc abjicias. Nota, aliud esse eligere probabilia, & errori obnoxia, aliud id facere ex sententia probabili, & dubia. Si prudenter eligas, quod male vertat, immunis eris a culpa: ita enim medicus, & belli dux excusantur: at si imprudenter eligas, excusari non poteris. Ex numeris probatores eligis, probos petis, in libræ lance ponderas &c. Sic tene sententias probabiliores, rejice minus probabiles &c.

Ob.

Ob. XIII. Prudens putatur, qui uni jurisconsulto, medico, magistro, parocho, confessario se se committit; ergo qui uni Doctori probabili innititur, prudens erit.

Resp. neg. ant. Nam in causis magni momenti plures consulunt, nec quiclibet unius sententia, & a contraria provocas ad judicem superiorum. Idem præstas in gravi morbo; ergo a pati. Laudo, si uni probo, docto que viro te dirigendum committas, dummodo caritate, non cupiditate traharis, habens conscientiam rectam, & querens sagaciter veritatem.

Ob. XIV. Debent Religiosi obedire, si eis superior præcipiat, quod ipsis minus probabile apparet, dum non constet esse peccatum; ergo &c. 2. debent Fideles festum colere Conceptionis B. M. V. quæ ex opinione tantum probabilis sine labore concepta est; ergo &c. 3. ex opposita sententia sequitur nos teneri tuiorem sequi, religionem ingredi &c.; ergo &c. Resp. neg. cons. Religiosus enim probus ad præceptum superioris debet præconceptam dubitationem exuere, atque obediens præcepto jam induit opinionem moraliter certam: quod si, post adhibitas preces, exploratamque conscientiam adhuc momento valido teneretur, nego posse ea repugnante homini parere. Ad 2. neg. cons. Cum enim R. Pontifex decreverit religiosam, ac piarum esse sententiam, quod Virgo concepta sit absque macula orig., & indixerit ea de re festum diem, quidquid sit de facto, quod nefas est in questionem revocare, jam redditur probabilior decreto ipso sententia affirmans, Conceptionem B. V. colendam esse: sive privilegium hoc fuerit consecuta, & æquum sit filii celebrare; sive res ambigua sit, ac non debeat in dubio ad factum, non ad ius pertinente eo cultu fraudari B. V. omni laude dignissima. Ad 3. neg. ant. Si enim opinio minus ruta sit probabilior, qui illam sequitur, prudenter se gerit, cum moveatur ratione firmissima, neque se exponit peccandi periculo; sed in opinione prob. oppositum evenit. Quod si quis non alia via a peccandi periculo abesse non posset, nisi ingrediendo religionem, deberet illam ingredi, ut salvus fieret.

C A P U T V.

An in aliis dirigendis sequi possimus opinionem minus probabilem.

L AYMAN, Sanchez, Bannius &c. docuere, posse theologum aliis proponere sententiam, quam ipse falsam putat: licere laico varios confessarios adire donec inveniat benigniores: debere absolviri penitentem ductum opinione probabili, quam

quam confessarius improbatum putat, licet nolit pœnitens suam opinionem deponere. Contra quos sit

PROPOSITIO I. Non licet theologo consilium dare ex sententia, quam ipse minus probabilem putat.

Prob. I. Scripturis. Malach. 2. habetur: *Labia Sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore ejus, quia angelus Domini est, idest nuncius Dei mandatorum: sed talis non est, si nunciat ea, quæ non audit, & contra conscientiam suam ignorans instruit; ergo &c.* 2. Cor. 1. *Gloria nostra, ait Ap., hec est, testimoniorum conscientiae nostræ.* Addit: *In simplicitate cordis, & sinceritate Dei conversati sumus. Numquid levitate usus sum ut sit apud me est, & non, sed qui juxta conscientiam suam non instruit plebem, levis est corde, habens est in labiis, & non in pectore, & vituperat Apostolicum ministerium, qui non probat dispensationem doctrinæ testimonio conscientiae; ergo &c.* Et Eph. 4. jubet, ut loquatur veritatem unusquisque cum proximo suo: sed veritatem non loquitur, qui eam celat, & quæ falsa putat, ut blandiatur, calide venditat; ergo &c.

Prob. II. Evangelicis exemplis 1. Si fas esset ex aliorum opinione sententiam dicere, Pilatus, qui Christum non unius accusatione, sed omnibus Legis peritis, & universo populo clamante: *Reus est mortis, contra conscientiam damnavit, rectus judex fuisse*, quod est absurdum: atqui Pilato est deterior, qui adversus conscientiam sententiam dicit. 2. Matth. 16. laudatur Petrus, qui non ex hominum opinione, sed ex Deo revelante Christum confessus est, non tamen laudantur Discipuli, qui ex hominum opinione Christum Eliam, aut Jeremiam esse dicebant; ergo, ut laudem promerearis, non hominum opiniones proferas fidei, morumque doctrinam petentibus, sed dicas, quod interior ac firma conscientia proponit.

Prob. III. ratione 1. Qui enim consilium petenti sententiam, quam aliis probat, sed ipse fallam putat, proponit, mentitur, loquitur enim quod falsum existimat; occultat etiam sententiam suam, quam veram putat; ergo imitatur Priscillianistas, qui ex Aug. l. contra mend. c. 2. *Soli reperiuntur ad occultandum suam quam putant veritatem dogmatizare mendacium.* 2. Debet consiliarius consilium dare, quod expediat ei, cui datur consilium, & prospicere, ut vitetur, quod ipse putat corpori aut animæ nocitum: quis enim non horreat medicum remedia præbentem, quæ putat mortem probabiliter allatura? Eo enim casu consiliarius pro Christo legatione fungitur. Atqui theologus, qui adversus opinionem suam alteri consilium præbet, non proponit illi, quod conscientia sua magis expedit, non se gerit tamquam Christi legatus, nec petentis consilia ratio-

tionem habet, dum illum ad opera hortatur, quæ ipse indigne putat hominem Christiano; ergo &c.

PROPOSITIO II. Non licet homini ignaro varios Casuas adire, ut invento benigniore faciat ejus consilio, quod lubet.

Prob. Nam Ecclesiastici 32. habetur: *Qui querit legem, replebitur ab ea, & qui insidioso agit, scandalizabitur in ea: ubi sicut eruditio promittitur legem a cordatis virtis scrutantibus, ut faciant eam, ita deceptio minatur ei, qui insidioso aut simulans, ut Græcus habet, se querere institutionis disciplinam, querit quomodo absque conscientia stimulo indulget cupiditatem.* Ap. etiam 2. Thess. 2. ait, *Deum mittere in operationem erroris, ut credant mendacio, eos, qui caritatem veritatis non receperunt, ut salvi fiant: sed hoc præstant, qui opinionem benignorem faventem libertati requirunt probabiliore posthabita; ergo &c.*

Prob. II. ex August. qui Q. 48. in Num. querit, cur Balaam ab asina merito correptus sit? Resp. Balaam prohibitum a Domino, ne pergeret ad Balaam regem Moab, iterum Dominum consuluisse; permittere autem ut iret, *Dominum iterum non consuluisse*; unde ejus maligna cupiditas, & desiderium mulierum apparuit, *quamvis timore Domini premeretur.* Ita non nulli, si audiant Dominum per ministros suos prohibentem, iterum consilia petunt, si inventant benignorem permittentem, illico operantur, digni sane, quos asina corripiat. Irenæus etiam l. 4. adv. Hærel. 44. ait: *A pravis sacerdotibus abstinere oportet, adhaerere vero iis, qui apostolicam doctrinam custodiunt, & sermonem sanum præstant.*

PROPOSITIO III. Non debet confessarius eos absolvere qui opinionem probabilem stantem pro libertate nolunt depolare.

Prob. iisdem argumentis prop. I. Si enim nefas est minus probabilem opinionem sequi, aut alteri tradere, multo minus licitum erit in administratione sacramenti, & in exhibendo pulsorum animæ remedio salutis. Confirmatur autem duplice argumento: I. In confessario attendi debet iudicaria potest, scientia, ac prudenter, qua tamquam medicus animo um saluti prospiciat, atqui non potest judex sententiam fere juxta opinionem minus probabilem, ex prop. ab Innoc. XI. damnata; medicus est homicida, si remedium præbeat, quod probabilius censet nocitum; requiritur etiam in confessario scientia, qua saltē discernat lepram a lepra, peccatum a peccato, ut in confesso est apud omnes; ergo confessarius, qui absolvit reum nolentem deponere opinionem suam, non recte exercet munus suum; ergo &c.

II. In pœnitente attendi debet humilitas, & bona voluntas, per quas sisere se deber ad sacerdotis tribunal tamquam infirmus, atque reo non convenit profere judicium, neque infirmo prescribere medicamentum. alias iudex cogitur sequi judicium rei, non reus judicium sacerdotis, quod est absurdum, ait Fananus in cap. Innitaris de Const. n. 302 ergo &c.

Dices: deneganda non est absolutio pœnitenti sufficienter dispositio; ergo &c. Resp. neg. cons. Constat enim ex dictis, in eo pœnitente hanc dispositionem non haberi. Si enim pœnitens novit opinionem suam esse minus probabilem, aut cum alia æque probabili pugnare, & tamen vult eam pertinaciter tenere nec vult vitare pericula, neque in dubiis partem eligere tutorem. Si autem humilime proferat rationem conscientia sua, si hanc sacerdos percipiat esse probabiliorem, absolutionem impendat. Vide auctorem.

CAPUT VI.

De nimis querundam rigore.

NOT. I. Qui nullam inculpabilem ignorantiam juris naturæ admittunt, consequenter docent, nullam opinionem vel probabilissimam a culpa excusare. Ita censet Jo. Sinnichius, Vendrochius, Vanroy, Elbecque, Gennetus &c. qui ad prop. ab Alex. VIII. dicitur: *Non licet sequi opinionem vel inter probabiles probabilissimam*, Resp. jure proscriptam, quia universalis est, cum aliunde conscientia probabilis aliquando excusat a culpa in iis, quæ spectant, vel ad factum, vel ad jus positivum.

Not. II. sententiam nostram erui ex c. 5. & 6. diss. 2. ubi ostendimus, non posse invincibiliter ignorati legem naturæ, quoad prima principia & precepta, quæ inde evidenter inferuntur; posse tamen, quoad ea, quæ remote inferuntur. Ignorantiam juris possumus, & facti excusare a peccato, nemo inficiatur. Hinc sequitur, opinionem vere probabilem, & quæ appareat gravi fundamento innixa, licet in se falsa sit, constitutæ conscientiam rectam, dummodo non versetur circa principia, & notoria præcepta juris naturæ, dummodo non pugnet cum opinione, aut æque probabili, aut probabiliori, nec operantem exponat peccandi periculo, sed conscientiam generet moraliter certam. Sit itaque

PROPOSITIO. Licet sequi sententiam probabilem, quæ post diligentem inquisitionem appareat opposita sententia probabiliior, quod in præceptis per se notis nequit occurtere.

Prob.

Prob. I. scripturis. Dent. 7. legitur: *Si ambiguum apud te iudicium esse perspicxum inter lepram, & lepram, venies ad sacerdotes &c.* Sed nisi licet sequi sententiam probabilem, que post diligentem veritatis inquisitionem appareat opposita sententia probabilior, frustra sacerdotes consulenter, ac perperam colerentur studia sacra ad eas controversias dirimendas, in quibus aut non omnes convenient, aut non adiungunt metaphysicæ demonstrationes; ergo &c.

Prob. II. ex Ecclesiastica historia, ex PP. & RR. Pontificum definitionibus: constat enim plures pietate, doctrina, ac dignitate summos viros propugnasse opinionem, non solum non probabilissimam, sed aut fallam, aut faltem ab illis reprobatam, & tamen inculpare se cessisse, quia ipsis post exactam inquisitionem probabilior videbatur. Ut enim sileam de Cypriano, de quo supra, quis damnet Theodoreum, Acacium, Proclum, Hieronymum, quod scripserint, posse bigamum in sacrum ministerium assumi, exponentes locum Ap. 1. Tim. 3. de bigamia simultanea, qualis olim viguit in Abraham, Jacob &c. Nullus item de gravi peccato eos arguit, qui ordinationes ab hereeticis, aut simoniacis factis iterarunt, aut extremamunctionem iterari non posse docere. Nazianzenus item, Basilius, aliisque tertias cuptias inculpare damnarunt. Adulterio solvi vinculum matrimonii, & posse innocentem virum aliam ducere nonnullis persuasum fuit: dispensarunt etiam in matrimonio rato, & non consummato absque errore Paulus IV. & Adrianus VI. & a voto solemnis castitatis Alexand. III. Pius V. & Greg. XIII. Plures theologi docent, in sacramento Pœnitentia sufficere attritionem absque ulla caritate, & posse occidi iustum vitæ aggressorem, quæ duo nostres fere omnes oppugnant, atque hos non reprehendimus, quia secuti sunt opinionem sibi probabiliissimam, eamque post accuratam punctionem, in qua, si quidam illorum decepti sunt, id non malitiae, aut negligentie tribuendum, sed humanæ infirmitati; ergo &c.

Prob. III. ex D. Thom. qui 1. 2. q. 100. art. 10. docet; in lege naturæ plura esse, quæ non nisi a sapientibus subtilliori consideratione judicantur esse observanda: & Quodlib. 8. a. 18. ait, haberi plures præbendas sine peccato ab eo, qui diligenter inquirit, nec invenit quod sit illicitum. Et eodem Quodlib. art. 15. ait: *Error conscientie quandoque habet vim excusandæ*, quando procedit ex ignorantia eius, quod quis scire non potest, vel non tenetur, & in tali casu, quamvis factum de se sit mortale, peccaret venialiter, sicut si quis intenderet accedere ad uxorem suam delectationis causa, si alia ei supponeretur, peccaret

E e 2

ue.

venialiter ; cum vero error procedit ex ignorantia ejus, quod quis scire tenetur & potest, ut si crederet fornicationem simplicem esse peccatum veniale, non tamen peccaret venialiter, sed mortaliter; ergo &c. D. Thoma consentit S. Antoninus part. 1. tit. 3. cap. 10. ubi docet, in actibus humanis sufficere certitudinem moralem, nec opus esse, ut hæc certitudo semper scrupulos omnes abjectiat, sed satis esse, si eos contemnat, & superer : unde de hac D. Antonini doctrina pronunciat metrio clariss. P. Herminier : Nihil ad rem nostram illustrius afferri potest.

Prob. IV. ratione. Nam opinio probabilis est, quæ probatur omnibus, aut pluribus, aut sapientioribus, iisque, vel omnibus, aut pluribus, vel maxime notis, quæ eruitur aut ex scripturis, aut ex PP. aut ex ratione, quæque inhæret veritatis amatori, & ad eam asequenda consilia, preces, studium que adhibent : sed qui hac præcautione sequitur opinionem probabilem, prudenter se gerit, vitat peccandi periculum, & conscientiam habet moraliter certam ; ergo &c. II. Cum nemo in hac vita de sua justitia certus sit, nemo poterit ad Sacramenta accedere, quæ sancte tractanda sunt, atqui potest quisque & debet ad Sacra menta accedere, dummodo partes suas accurate expletat, induatque bonam conscientiam, licet adsit leve aliquod contrariae suspicionis motivum ; ergo sola certitudo moralis immunem reddit a culpa. III. Nisi probabilior sententia eligi possit, damnandi erunt, qui consilia Evangelica non amplectuntur, quia tutius est eadem amplecti, cum tamen ea nullum obstringant ; ergo &c.

Ob. I. Etiam de iis, qui probabiliorem opinionem admittunt, verificari potest illud Matth. 15. Si cœcus cœco ducatum præstet ergo &c. II. S. P. A. de Util. cred. ait : Opinari nunquam sine virtute est. III. D. Th. Quodlib. 8. ait : Quod agitur contra legem, semper est malum, nec excusat per hoc quod sit secundum conscientiam. Et quodlib. 3. Nullus excusat, si sequatur sententiam alicujus magistri. IV. Ex communi proloquio ; Peccat, qui se exponit peccandi periculo. V. Ex probabiliori sententia fieri potest, ut eligatur falsa ; tunc ergo peccatum erit, quia fieri, quod veritati, aut legi repugnat. VI. In ea præelectione remanet formido aliqua ; ergo non tenet viam æquorem, qui lequitur opinionem etiam probabilissimam.

Resp. Ad I. neg. ant. Christus enim loquitur de Pharisæis imponentibus onera gravia, & importabilia, quod rigoristis magis aptatur, qui ob levem causam gravis culpe inducunt suspicionem. Nos vero Casuistas sequimur, non cœcos, sed si nobis aut ex Dei verba, aut ex PP. aut ex ratione veritatis lumen

lumen ostendant. Si quis autem absque malitia cœcus horum cuidam se ducentum committat, quem recta conscientia dum optimum credit, licet cadat in foveam, non collideretur. Hoc tantum iis accidit, qui dilexerunt magis tenebras, quam lucem.

Ad II. dist. ant. Opinari, si per se ipsam consideretur, prout nascitur ab ignorantia, quæ est animæ vulnus, numquam est sine virtute, conc. si speculetur in eo, qui curat ignorantiam pelere petendo Spiritus S. lumen, & sapientum consilia, neg. Sic enim nil habet turpitudinis, quia caret animi male affecti temeritate.

Ad III. Recte ait S. Th. malum esse, quod fit contra legem, licet non fiat contra conscientiam, si hanc non excusat ignorantia eorum quæ quis scire potest & debet, ut ait Quodlibet 8. 15. ubi exemplum afferit fornicationis, quam peccatum esse nemo potest invincibiliter ignorare, aut si quis non adhibeat diligentiam, aut post adhibitam inveniat probabile motu, quod fit illicitum : ut ait ib. a. 3. ergo si conscientia laboret ignorantia invincibili, per D. Th. quisque a peccato excusat. In Quodlib. 3. a. 10. loquitur de opinione erronea alicujus magistri, & profert exemplum Artii, Nestorii, & liorumque hæreticorum : quod ait S. Th. semper peccare, ut notat Vendrochius, non obstat, vere enim semper peccare dicunt, qui legem transgreditur, nisi adsit error excusans, aut culpabilis negligentia. Alioquin peccatum esse infidelitas invincibilis, peccasset Jacob accedens ad Liam &c. atqui Jacobum non peccasse theologi communiter docent, ergo enunciatio illa : Quod agitur contra legem, semper peccatum est, habet suas exceptions. Ad IV. neg. ant. Non enim se se exponit peccandi periculo, qui laborans ignorantia inculpabili, ac diligenter veritatem inquirens, offendit legem inscius, & simplex. Ad V. Neg. contemnendam non esse minimam suspicionem, cum solida momenta nos permoveant. Nego tandem haberi conscientiam dubiam, cum animus non hæret suspensus, sed uni caute, prudenterque assentitur, cum id naturæ conscientiæ dubiæ opponatur.